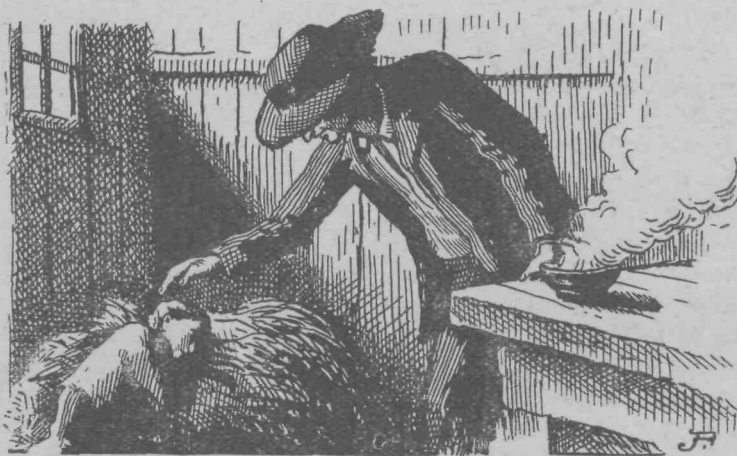

Roža z Mucne gore.

8.

Rano v jutru je zbudil mož Gaba. „Vstani, pobič! — Vstani, pa na noge!“ — Gab se ni prav nič upiral, ampak je vstal kar naglo in dobre volje. Mož je bil že zavrel kozjega mleka in je potisnil polno skodelico pred Gaba. — „Včeraj si mi skrbljivo pasel živino,“ je dejal. „Ne morem ti reči hudega. Res ti je medved odnesel ovco. Pa kaj moreš ti za to? Preslab si, da bi se upiral zverini. Rečem ti samo to, da mi boš tudi danes pasel živino, kakor si jo bil pasel včeraj. Jaz grem dol v gozd in se povrnem šele proti poldnevu. Priden bodi in pazi na žival, dobro pazi!“

Mož je vzel puško iz kota in si jo je oprtil na rame. Tudi Gab se je dvignil in rekel: „Le brez skrbi, stric, le brez skrbi! Pasel bom, kakor bi bile moje. Zato le brez strahu, stric... Puško ste vzeli, pa greste v gozd. Pa ne, da bi šli nad samega medveda? Bojim se, stric! Kaj vas ni nič strah hudobe medvedje?“

„Grem nad medveda res, fant,“ je odvrnil mož. „Poiščem ga v njegovem brlogu in mu zaigram, da ga bo slast po moji živali za vselej minula. Gorje mu bo, gorje!“

Mož je zažugal s pestjo in odšel iz kočice. Gab pa se je bal za moža in je še klical za njim: „Nikarte, stric, nikarte! Medved je strašen! Rajši počakajte večera! Saj pride zver semkaj. Pa jo lahko ustrelite iz kočice, ker imate puško... Nikarte, stric, lepo vas prosim — nikarte!“

A mož je malomarno zamahnil z roko in je odšel proti gozdu. Gab je zdrvel proti staji in izpustil živino na pašo. Pasel jo je potem lepo in vedno ter vedno pogledoval dol v goščavo in pričakoval, kdaj se

prikaže mož iz gozdiča. Pa tudi poslušal je, če se ne oglasi od kod strel? Toda strela ni bilo od nikoder, in tudi moža ni bilo od nikoder. Gab se je že pričel bati in je vedno nestrpneje gledal na solnce, ki se je počasi nagibalo v strani divje Ponce. Davno je že moralo biti poldne — in Gaba se je pollaščal vedno večji nemir. — „Kaj, če ga je zasačil medved in je skočil nanj, preden je mož utegnil ustreliti?“ je mislil strahoma. „Pa je nemara mož že mrtev, in jaz zastonj čakam nanj? Medved je strašen, poznam ga. Saj me je lopnil s šapo, da sem odletel kakor žoga, pa sem ga zato s kamenom po hrbtu.“

Gab je že razmišljal, kako bi šel možu na pomoč in bi mu pomagal, da ubijeta grozno zverino. Že je vstal, da steče navzdol proti

gozdiču. A tedaj je zagledal moža, ki je bil ravno stopil iz goščave. Razveselil se je Gab na vso moč. Pohitel je možu naproti in mu rekel: „O, hvala Bogu, da ste se vrnili! Pa sem se že bal za vas...“

Mož pa je zmajal z glavo in odvrnil: „Fant, kaj si se bal zame? Pač sem iskal povesod medveda, da bi z njim obračunal. A našel ga nisem prav nikjer. Zato moram že počakati, da mi pride zvečer pred puško.“

Mož je odšel v kočo, da skuha kosilo, ker je bil lačen, upehan in utrujen. Po kosilcu pa sta odšla z Gabom pod grmičevje in sta se zleknila po zeleni, dišeči tratini. Prijetno ju je ogrevalo solnce, ki je bilo le še za ped oddaljeno od ostrega vrha Ponce. Mož je strmel nekam daleč dol na zelene gozdove, ki so obrobljali ozko Planico, in je dolgo, dolgo molčal. Toda kar v hipu se je prevrgel in pogledal Gabu v obraz. —

„Ti pobič!“ je rekel nenadoma. „Včeraj sem bil v Ratečah in sem bil tudi Podkórenom. Makovec mi je posodil puško; prav rad mi jo je posodil, da ubijem to zver... Vprašam te, ali si ti res Lipnikov Gab?“

„Seveda sem Gab — Lipnikov Gab,“ je odvrnil Gab in se zavzel. „Pa zakaj vprašate, stric?“

„Hm,“ je zagodel mož. „Ali te nemara ne smem vprašati? Gab si — ja, Lipnikov Gab. Pa si tudi pošten fant, kakor je treba človeku, ki je dopolnil deseto leto? Če si res pošten in nisi hudoben, te vprašam zakaj se pa skrivaš in potuhuješ tu v Planici? Saj ti tega ni treba, če si res Gab, Lipnikov Gab? Povej mi, da bom vedel!“

Gab je povedal glavo in je bil v veliki zadregi. Zdaj lje spoznal, da bo le moral možu povedati vse po pravici, kar se je bilo zgodilo od onega dne, ko je utrgal nesrečno rožo-ponožo. Toda Gab se je hotel še na vsak način potuhniti in ne povedati resnice. Zakaj si ni izmislil tu-jega imena in bi povedal možu, da je ongav in iz tega in tega kraja... Pa bi bilo vse dobro, in Gabu bi se ne bilo treba nič zoprnega bati. Oj, nemara je bil mož danes celo doma pri Lipnikovih in je zvedel za vse Gabove grehe, in tudi za sramoto, ki jo je moral v nedeljo pretrpeti radi tega, ker je bil kradel. Zdaj pa mož vé vse. Neprijetno je bilo Gabu vse to. Zato se je potuhnil in pričel lagati. — „Veste vi, stric, tako je in tako,“ je govoril in gledal v tla. „Težko mi je bilo doma, in me prav nič ni veselilo delo na polju. Pastir sem želel biti, oj, samo pastir. Zato sem pa šel od doma, ker so me tudi oče napodili. Pa sem prišel sèmkaj v Planico. Tukaj ostanem in ne grem nikoli več domov. Živel bom lepo, kakor živite vi, stric! In živinico vam bom pasel, boste videli, pridno...“

Mož je pogledal Gaba prav hudo in zarobantil: „Ti lažeš, fant! Povem ti, da lažeš! Poznam vašega očeta in vašo mater in vem, da bi te nikoli ne podila od doma. Ali ti si malopridnež, pobič, velik malopridnež! In še lagati se mi hočeš zdaj. Pa meni se ne boš lagal! Govori resnico, ker drugače ti ne bo dobro.“

Gab se je prestrašil moževe jeze in je izprevidel, da mora povedati samo resnico. Še se je nekaj obotavljal in ugibal, kako bi se izmuznil iz zadrege. Nazadnje se je pa vendarle opogumil, pa je pričel praviti počasi, počasi. O starem očetu je pravil, o roži-ponožni, o svojem prestopku, o tatvini in o sramoti, ki jo je moral prestati pred cerkvijo. Pa tudi o šestih mrtvih ovcah je povedal in o dveh pobitih jarcih. O svojem strahu in o svojem begu je pripovedoval, pripovedoval čisto in odkrito, da se mu je pastirski mož čudil... „O, stric!“ je sklenil Gab pripovedovanje. „Tako se je bilo zgodilo, res tako... Pa povem vam, da je vseh nesreč kriva samo tista roža-ponoža. Da ni bilo rože-ponože in da ni zrasla na Mucni gori, bi jaz zdaj še prepeval in žvižgal pod Poljanami in bi pasel ovce. Pa je morala zrasti na Mucni gori roža-ponoža, in radi njenega maščevanja sem moral pretrpeti toliko hudega. In sam Bog ve, kaj me še čaka! Oh, roža-ponoža, ti huda roža-ponoža!“

Gab je globoko vzdihnil in povetil glavo. Molčal je in čakal, kaj mu bo povedal mož. A mož ni izpregovoril dolgo časa. Zatopil se je v svoje misli. Naposled je dregnil Gaba s komolcem in ga vprašal: „Pa kaj boš počel tu v Planici? Povej, s čim se boš preživljal in kdo te bo oblačil in obuval?“

Gab je dvignil glavo, pa odvrnil: „O, doli onkraj jelovega gozdiča stoji lepa koča. Tam bom stanoval, pa spal na pógradu. Kuhal si bom pa na ognjišču, ki je v koči. Lovil bom pa zverine, ki jih je polno v goščavi. Tudi divje koze bom lovil po skalovju. F a bom imel vsega zadosti.“

Stari pastir se je pogladil po kozavem obrazu in se je zasmejal: „Ti si pa modrijan! — Mar misliš, da se divje zverine lové na limanice kakor jerebice? Jojmene, kako si norčav, fant! Manj je pameti v tvoji glavi kot v glavi otroka, ki leži še v zibeli . . . Le ostani tu v Planici in si lovi divjačino! Čez tri dni bomo pa videli, kako boš pretrgan od lakote. Le ostani, pobič — hehe, le ostani!“

Gabu se je zdelo za malo moževo posmehovanje. Pa sta se mu zbudili v srcu trmoglavost in nevšečna jezica, da je zapihal zlovoljno in rekel: „Kaj se norčujete iz mene, stric? Dovolj je zajcev in drugih živali po gozdovih tod okrog, pa še več je divjih koz po skalovju. Pa če drugi lové živali, jih bom lahko lovil tudi jaz. Glejte, stric! Tudi vi živite leto in dan tu v Planici. Pa je vam dobro in imate še celó živino. Pa niste sestradani, kakor tudi jaz ne bom, če ostanem v Planici . . .“

„Hehe, pobič, hehe!“ se je spet zasmejal mož. „Modro govoriš, da bi ti moral človek kar verjeti. Fant, ti me vprašaš, zakaj jaz ne stradam in se mi godi dobro v Planici? Pa ti povem, kdo sem jaz, ker me prav nič ne poznaš. Jaz sem Kézovec — ljudje me imenujejo tako, ker so mi v mladih letih koze najedle obraz. Saj si že slišal kaj o Kézovcu? Kaj, pobič?“

Gab je odmajal. Pa se je brž domislil, da je včasih že kaj slišal praviti o Kézovcu. To je bil mož, ki se je pečal samo z rejo ovac in koz. Imel jih je cele trope. Nakupoval jih je vsako zgodnjo pomlad in jih pasel vse poletje [po širnih planinskih pašnikih. Na jesen jih je pa odgnal v Korotan ali pa še dalje in prodajal za dobre denarce. Ljudje so pravili, da je Kézovec precej premožen in da ima lepo hišo nekje onstran Vožice kraj baškega jezera. No, Kézovec ni kazal nikjer, da je bogat. Živel je preprosto in bil z malim zadovoljen. Poštenjak je pa bil, in raditega pri ljudeh dobro zapisan.

Nekaj tega se je zdaj Gab domislil in se je čudil. — „O, stric Kézovec!“ je dejal. „Seveda sem že včasih kaj slišal praviti o vas. Pa vam verjamem zdaj, da ste res stric Kézovec.“

„No, vidiš,“ se je namuznil Kézovec. „Zdaj lahko uvidiš, da jaz lahko živim tu v Planici, in mi ni treba skrbeti, odkod dobim potrebne hrane. Zdaj imam pač samo par glav živine tu pri sebi, ker še ni zadosti zrastle trava. A čez nekaj tednov se bo paslo tu že sto ovac in koz. In vsa ta živina bo moja. A ne morem je pasti sam — pet pastirčkov

bom poklical iz Korotana, pa bodo pasli. Joj, ti fant pa lóvi zverjad od Ponce do Prisanka!“

Gab 'si je podprl glavo z roko in je razmišljal. Pa je brž uganil, da ima mož prav in da je težko loviti zverjad brez puške po gozdu, a še težje jo je po skalovju. Pa je začel Gab v svojih načrtih omahovati... S čim bi se pač živil, če bi ne imel zverjadi? S koreninicami in z mlečkom ter s kiselico bi pač ne izhajal dolgo časa. Prišel bi glad, in prišla bi nazadnje še smrt. Oh, maščevanje rože-ponoža, kakor je bila prišla nad rajnkega Martina...

Vsega tega se je zdaj Gab domislil, pa je pričel zdihovati. — „O roža-ponoža, zakaj me tako preganjaš? Kaj ti še ni zadosti nesreč, ki so mo zadele? Da si vender tako hudobna, ti roža-ponoža, ki si zrastle na lepi Mucni gori!“

Solze so se zasvetile Gabu v očeh, in bridko mu je bilo. Tako bridko, da bi se bil razjokal, pa ga je bilo sram pred Kézovcem. Mož ga je gledal od strani, in ko je videl, da je prišel fant do pravega spoznanja, ga je potrepil po rami. — „Ne cmeri se nič, fant!“ mu je dejal. „Prej bi bil lepo razmislil vse to, pa bi ne bilo te nesreče... Na rožo se jeziš? Pa vedi, da roža ni nič kriva. Kriv si ti, samo ti! Poslušal bi bil starega očeta in ga ubogal. Zato te je pričela tepsti nesreča, da si boš za drugokrat zapomnil in boš ubogal ljudi, ki jih moraš poslušati, kakor je Bog ukazal... Hej, pobič! Pa misliš, da raste roža-ponoža samo na Mucni gori?“

„Samo na Mucni gori raste,“ je odgovoril Gab. „Dobro vem, da ne raste nikjer drugod na svetu.“

Kézovec se je namuznil in je vstal. — „Pojdi z mano, fantič, pa ti nekaj pokažem. Ne greva daleč. Samo dol v jelov gozdič stopiva!“

Gab je bil radoveden in je šel z možem v gozdič. Mož se je ustavil pod samotnim mecesnom, iztegnil je roko in pokazal Gabu na veliko, čudno rožo, ki je rastle ondi tik ob macesnovem deblu. — „Ali jo vidiš?“ je vprašal in se je namuznil.

Ves začuden je gledal Gab tisto rožo, pa se ni upal stopiti bliže. Mraz ga je stresel in kar zbal se je v svojem srcu. — „To je roža-ponoža,“ je kriknil. „O, ravno taka je bila tista, ki sem jo utrgal na Mucni gori. Pa se je bojim, ker je hudobna... Pojdiva, stric, pojdiva, da ne bo nove nesreče!“

A Kézovec se je posmejal. — „Pobič, kako si ti lahkoveren!“ je dejal. „Kaj ti more storiti uboga roža, ki se niti z mesta ne more geniti? Roža je vesela, da more rasti in srkati tople žarke božjega solnca. Roža ne pozna hudobije, še manj maščevalnosti! Zato ti pa tudi ni treba verjeti, da boš za vse življenje nesrečen, če utrgaš tako rožo. Vraže so to, fant, samo vraže. Ne roža, ampak tvoj prestopok, tvoj greh se znaša nad tabo, ko si izmaknil dvajsetico...“

Gab je molčal in ni vedel kaj odgovoriti. Verjel je možu, in sram ga je bilo. Pa mož tudi ni čakal odgovora, ampak je nadaljeval: „Bil

sem včeraj pri vas, in vse so mi povedali o tebi. Jezé se nate in po pravici se jezé. Pa jaz mislim, da so te izmodrile vse nesreče, in da boš postal zdaj pameten. Ne boš silil in rinil na stranska pota, ampak boš hodil po stezi, koder vodita poštenost in mirna vest. Kaj ne, da si boš zapomnil te nesreče zadnjih dni in jih ne boš pozabil?“

„Nikoli jih ne bom pozabil, stric!“ je zasopel Gab ves osramočen in je nadaljeval: „Vem, da se jezé doma name, pa tudi pri sosedovih. Zato se pa ne upam domov in zato moram ostati tu v Planici. Pa vas prosim za nekaj, [stric. Glejte, dejali ste prejle, da pokličete pastirčke iz Korotana, da vam bodo pasli živino. Oh, obdržite rajši mene. Tako lahko [ostanem v Planici, in ne bo mi treba hoditi domov, kjer me ne čaka nič dobrega. Lepo vas prosim, stric — obdržite me pri sebi!“

A Kézovec je zmignil z glavo in rekel: „Ne more biti tako! Jutri zarano pojdeš domov. Tako bo prav! Zdaj je pa čas, da pogledava po živini in jo poženeva v stajo. Solnce je že zašlo in nemara se nemarni medved že spet plazi okrog in preži na kako ovco... Pojdiva, fant!“

In sta šla iz gozdiča in se napotila preko goličave proti koči. Solnce je bilo res že zašlo. Bele skale so gorele vseokrog v rdeči večerni zarji, in v ozko sotesko se je že spuščal mrak. Živina pod gručevjem se je oglašala z jasnimi glasovi, ker je želela v stajo. Gab je stopal počasi za Kézovcem. Mučila ga je v srcu težka misel: Kaj pa jutri? Kaj naj počne in kam naj se obrne, ko ga zapodi Kézovec iz Planice?

Toda svetovati si ni vedel ničesar, in to ga je bolelo posebno. Bil je ves obupan in pobit in bal se je novega dneva... Ne, domov pa ne grem, za ves svet ne grem domov! Če me Kézovec zapodi, pojdem pa kam drugam. Čez Poljano bom šel v Korotan, pa bom tam služil za karkoli... Samo domov ne grem — nak, domov pa ne!“

Gab je gledal v tla in bil potr. Pa ni hotel več za Kézovcem, ampak je krenil proti koči. Tam je sédel na prag. Z roko si je podprl glavo, pa je premišljal, samo to premišljal, kaj bi ukrenil jutri...

(Nadaljevanje.)

